

A TÜRÖKÖE UZUN TEZ
BİREYSEL YOLCULUK
Sözcük sayısı: 3737

Araştırma Konusu: Buket Uzuner'in İki Yeşil Susamuru yapıtında ana figürün yaşadığı çatışmaların incelenmesi.

İçindekiler

I.Giriş.....	3
II.Çatışmanın Kaynağı	5
II.I Birey'in İç Çatışması.....	7
II.II Birey-Birey Çatışması.....	11
II.III Birey-Toplum Çatışması.....	15
III. Sonuç.....	17
IV.Kaynakça.....	20

I.Giriş

Edebiyat terimi olarak çatışma “*Bir edebî eserde birbirine karşıt unsurların, figürlerin bir arada anlatılması, sergilenmesi durumu*”¹ olarak tanımlanmaktadır. Çatışmaların romandaki kullanımı 18. yüzyıl romanı ile gelişen özgür bireylerin hikayelerini anlatmalarıyla yoğunlaşmış ve kurgunun kilit taşlarını oluşturmaya başlamıştır. Romanlarda geçen bireyler birer tip olarak değil iç dünyaları, bakış açıları ve etraflarını algılayış biçimleriyle tanımlanmış figürler olarak anlatılmaya başlamıştır; “*Bu romanlarda bireyin günlük yaşamının en küçük olayları, kafasından geçenler son derece önemli, değerli olaylar, durumlar olarak gösterilir; çünkü romanın kahramanı artık başlı başına bir dünyadır, toplumun dünyasına eşit bir dünya*”²

Derinlikli bireylerin işlendiği romanlarda çatışma iki farklı insan, kültür ya da toplum arasında olabildiği gibi kişinin kendi fikirleri arasında da ortaya çıkabilmektedir. Çatışmanın roman içerisinde birçok görevi vardır. Çatışmalar, figürlerin birbiriyle olan ilişkisini ve değer yargılarını anlamamızı sağlarken bir yandan da toplumun işleyişine ve bireylerdeki toplum algısına ışık tutar.

Çatışma ile olay örgüsünün derinleştirilmesi Türk Edebiyatında yer tutan romanlarda da gözlemlenmektedir. Romanın ana olguları olan figür-zaman-uzam-olay kavramlarını kişinin yaşadığı çatışmalar üzerinden aktararak hikayeyi derinleştiren Türk yazarlardan birisi Buket Uzuner'dir. Yazarın romanlarında kendi hayatında gözlemlendiği ve yaşadığı çeşitli toplumsal ve

¹ Karataş, Turan. *Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü*. Işık Yayıncılık Ticaret, 2014.

² Naci, Fethi. *100 yılın yüz Türk Romanı*. Türkiye iş bankası yayımları. 2009

kişisel mücadelelerden ve çatışmalardan beslendiğini gözlemlemek mümkündür. Buket Uzuner 1980’li yılların Türkiye’inde çağdaş bir kadın olarak ilk gençlik yıllarını geçirmiş ve kendi bağımsızlığını kazanmak için mücadele vermiştir. Yazarın ilk romanı olan İki Yeşil Susamuru da çağdaşlaşan Türkiye’de modern bir kadın olarak kendini geliştirmeye çalışan Nilsu’nun hikayesini anlatmaktadır. Hayata karşı özgüvenli yaklaşımı ve cesaretiyle örnek bir cumhuriyet kadını olarak kurguladığı Nilsu figürü bu yönleriyle anlatıcısıyla sıkı bir bağ kurmaktadır.

İyi Yeşil Susamuru, toplumun çeşitli katmanlarını ve farklı fikirleri figürler üzerinden okuyucuya aktarır. Roman toplum yapısını inceleyerek sosyolojik analiz yapılmasına olanak sağlayacak derinlikler sunar; *“Sanatın toplumu yansıttığı ilkesinden hareket ederek edebiyat eserlerinden, toplumun yaşayışına, adetlerine ışık tutan bir belge gibi yararlanmak yoluna gidilebilir.”*³ Uzuner’in işlediği birey-toplum çatışmaları sayesinde zamanın toplumsal öğelerini inceleme fırsatı verir. Nilsu’nun toplum ile çatışmaları Sanatçıya Dönük Eleştiri kuramı kapsamında değerlendirildiğinde bu alanda odak figürün yazarın figüründen izler taşıdığını görmek mümkündür.

Buket Uzuner’in İki Yeşil Susamuru romanında farklı çatışma unsurları kullanılarak figürlerin tüm yönleriyle işlenmesi ve toplum yapısının içindeki varoluş hikâyelerinin yansıtılması sağlanmıştır. Roman bir yandan modern bir kadının varoluş hikayesini anlatılırken bir yandan aydın çevredeki öne çıkan figür tipleri ve toplumsal sorunlara yer verir ve bu öğelerin figür üzerindeki etkisini inceler. İki Yeşil Susamuru henüz genç bir kız olan romanın ana figürü Nilsu’nun annesi ile

³ Moran, Berna. *Edebiyat kuramları ve eleştiri*. İletişim Yayınları, 1981.

babasının boşanma döneminden başlayarak genç yetişkinlik dönemlerine denk uzanır ve bireysel gelişimi, hayatına giren kişilerle ve toplumla olan ilişkisini inceler.

Buket Uzuner yarattığı kurmaca gerçeklik içerisinde tüm yönleriyle gelişmiş figürler yaratmış ve olay örgüsünü oluşturmakta ve çözümlenmesinden çatışmaları kullanmıştır. Nilsu toplumla ve bireylerle yakın ilişki içinde olan, gençliğinde ailesinden aldığı darbenin yarasını sarmaya çalışan ve zamanının Türkiye'sindeki çağdaş bir kadını olarak kendi fikirlerini savunan bir figürdür. Bu çalışmanın amacı İki Yeşil Susamuru adlı romanda ana figürün yaşadığı çatışmaların kurgudaki etkisinin incelenmesidir. Çalışma boyunca Nilsu'nun yaşadığı iç çatışma, hayatına giren kişilerle çatışması ve toplumla olan çatışması incelenmiş, çatışmanın ortaya çıkması, figür üzerindeki etkisi ve çözümlenmesi analiz edilmiştir. Romanın olmazsa olmaz bir parçası olan çatışmanın kurgudaki etkisinin büyüklüğü bu çalışma sayesinde ortaya konulmuş ve romanın ana teması olan aşk, intihar ve bağlılık temaları çatışma odağında farklı bir perspektifle incelenmiştir.

II.Çatışmanın Kaynağı

Buket Uzuner “Balık İzlerinin Sesi”, “Kumral Ada Mavi Tuna” ve neredeyse tüm diğer romanlarında ana figür olarak bir kadın kullanmış ve hikayenin ana olay örgüsünü bu figürün hayattaki bağımsızlık yolcuğu olarak belirlemiştir. Farklı ülkelerde ve farklı alanlarda çalışmalar yaparak kendi hayatında da modern ve bağımsız bir kadın olmanın zorluklarını ve tatminlerini yaşayan Buket Uzuner bu bağlamda tüm ana figürlerinde kendinden izler taşımaktadır. İki Yeşil Susamuru da ana figür Nilsu üzerinden ilerleyen bir kendini bulma macerası şeklinde yorumlanabilir. Yazar Nilsu'yu derin iç yaşantıya sahip bir figür olarak yaratmış ve romanın

merkezine Nilsu'nun iç çatışmasını ve toplumla olan çatışmasının oluşma, gelişme ve çözüm sürecini koymuştur.

Buket Uzuner anne ve babasının birlikte yaşadığı bir yuvanın tüm çocukların derinlerde sakladığı bir arzu olduğunu belirtir. Evliliğin sonlandırılmasının herkes için en iyi karar olduğu ve mutlu bir aile tablosunun gerçeklikten çok uzak olduğu durumlarda bile çocuk bir hayal olarak anne ve babasının birlikte sağladığı yuvanın hayalini kurma düşüncesini İki Yeşil Su Samurunda Nilsu figürü üzerinden okuyucuya anlatılmıştır.

Nilsu'nun deneyimlediği bu aile problemi tüm hayatı boyunca peşini bırakmayacak bir çatışmaya sebep olmuştur. Henüz 14 yaşında bir genç kızken yaşadığı süreç için yazar "*Her şey o yaz değişti*" (Uzuner, 9) diyerek evlerindeki düzenin değişmesinin hayatında ne denli büyük bir yer tuttuğunu belirtir.

Bu süreç yazar tarafından Nilsu'nun terk edilişi şeklinde okura aktarılır. "*Annem ve babam ayrı ayrı evi terk ettikten belki bir hafta on gün sonra tuhaf akşam eziklikleri iç çekilmişlikleri ve koyu renkler görmeye hissetmeye başladım evin içinde*" (Uzuner, 11). Bu ayrılıktan sonra Nilsu'nun annesine yabancılaşması ve onu bir anne olarak görmeyi bırakıp ayrı bir birey olarak tanımlaması kurgu içinde yer almıştır. Her ne kadar babası ile olan ilişkisi ayrılıkla birlikte bu kadar derin bir darbe almamış olsa Nilsu'nun yaşadığı terk edilmiş olma hissi babasının "kendi" hayatına yöneldiğinin belirtilmesi ile okuyucuya sunulmuştur.

Yazar romanda toplumsal davranışlara da mercek tutmuş ve o dönemin aydın çevresinde yani Nilsu'nun bir parçası olduğu toplumda anne-babaların evden ayrılıp kendi hayatlarını kurmasının

çok popüler olduğunu belirterek toplumsal eleştiride bulunur. Kendi yoluna bulan, özgürleşen ebeveynler evi terk ederek mutluluğu bulurlar fakat bu gerçek geride kalan çocuklar için çok daha çarpıcı bir çaresizliğe dönüşür; mutsuz ve huzursuz olan bir tek çocuklardır. Toplumsal düzendeki bu davranış Nilsu üzerinden incelenmiş ve figürün yaşadığı ayrılık güven kavramının kalıcı olarak sarsıldığı ve hem kendisiyle hem de hayatına giren insanlarla çatışmasına sebep olduğu ortaya konulmuştur. *“Yaşam boyu insanlara güvenmemek, aşka inanmamak ve belirsizlik içinde kaygan bir zeminde tutunmaya çabalamak!”*(Uzuner,19).

Nilsu'nun genç kız olması ve dış dünyaya karışmasıyla birlikte yaşamaya başladığı bir diğer çatışma ise toplumla olan çatışmasıdır. Dönemin toplumsal problemlerini kendi algısı doğrultusunda yorumlayışı ve bağımsız bir kadın olma arzusu ile Nilsu'nun toplumla olan çatışması romanın önemli anlatılarından biri olmuştur. Başta annesi ve Selen olmak üzere hayatındaki kadın figürlerin toplumdaki yerini kıyaslayarak kendini konumlandırmaya çalışmıştır. Kurguda yer alan Teo ve Cahide Hanım figürü üzerinden de dönemin aydın kesiminin toplumla olan çatışması incelenmiştir. Bu çatışmaların kaynağı modern Türkiye ile geleneksel Türkiye arasındaki geçiş bu ortaya çıkan farklılıklar olarak kurgu içinde okura aktarılmıştır.

II.1 Birey'in İç Çatışması

İç çatışma çok katmanlı bir düşünce yapısına sahip tüm bireylerin hayatı boyunca deneyimlediği olgulardan bir tanesidir. Modern Türk edebiyatı roman kurgularında da ana figürler yoğun iç çatışmalar yaşar ve bu sayede figürlerin iç dünyaları okura şeffaflıkla aktarılır;

“Zira modern romanlarda çok yaşanan kendiyle çatışma ve kendinin düşmanı olma fikri üzerine kurulu bir romandır. Bu da birden fazla kaynaktan beslenen kahramanımızın kendi kendisiyle çatışma halinde olduğunun göstergesidir.”⁴

İki Yeşil Susamuru’nda da iç çatışma olgusu Nilsu’nun ailesinin ayrılması sebebiyle inandığı aile kavramı ve güven duygusunun darbe alması ile kurguya dahil edilmiştir. Bu iç çatışmanın tüm roman boyunca izleri gözlemlenmiş ve Nilsu’nun çözümlemekte zorlandığı çeşitli alanlarda tekrar tekrar okurun karşısına çıkmıştır. Nilsu’nun bir yandan sevilme, korunma ve bağlanma arzusu içinde bulunduğu gözlemlense de bu düşüncelerin her biri kurgu boyunca terk edilme, bırakılma ve çaresizlik gibi duyguların okura aktarılmasıyla devam etmiştir. Bu ikilem Nilsu’nun tüm ilişkilerinde ortaya çıkar ve mutlu bir ilişki kurmasının önündeki en büyük engel olur. Bir başka ifade ile Nilsu’nun benliğinin temeline oturan güvensizlik duygusu hayatına giren tüm bireylerle ilişki kurma çabasında iç çatışma yaratır. Romanda iç çatışmanın bu yönü kıyaslama yapılarak okura anlatılmıştır ve figürlerin hayatında sebep olduğu sıkıntının büyüklüğü gösterilmiştir. İç çatışmanın birey üzerindeki etkisi romanda bir hastalığa benzetilmiş, sebebi virüs ya da bakteri olmasa da bireyi hasta edebilecek gücü olduğu açıklanmıştır;

“Bazen ne virüsler ne bakteriler, yani insan vücuduna yabancı canlı organizmalar değil de, insanı kendi öz beyni hasta eder kişiyi. En büyük düşmanı, en acımasız muhalifi kesilir insanın başına.”(Uzuner, 72)

⁴ Kaleli, Betül, *Buket Uzuner’in Hikaye ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, 2005, <https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11508/16169/188323.pdf?sequence=1>

Nilsu'nun iç çatışmasının gözlemlenebileceği ilk örnek Selen ile olan ilişkisidir. Selen okurun karşısına ana figürün babasının sevgilisi olarak; ikincil bir tip şeklinde girer fakat okurun kendi ile bağlantı kurabileceği derinlikli bir figür olarak kurguda yerini alır. Nilsu figürünün gelişimi ve derinleşmesi de Selen üzerinden aktarılmıştır. Selen başarılı, idealist ve toplumsal statü sahibi bir bireydir ve bu özellikleriyle Nilsu için çok farklıdır. Henüz annesi ve babasının onu terk etmesini sindirememişken karşısına böylesi bir rakibin çıkması Nilsu'nun düşünce yapısında bir ikilem yaratır ve Selen'in varlığı Nilsu için bir iç çatışma olarak ortaya çıkar.

İkisi arasındaki arkadaşlığın başladığı zamanlar bir yandan heyecan verici olsa da Nilsu için derin sancuları da beraberinde getirmiştir. *“Yıllarca yaşantıma damgasını vuracak, yıllarca kendi ellerimle beni zehirlesin diye besleyeceğim o sinsi yılan başını uzattı ve beni ısırıldı”*(Uzuner, 80) sözleriyle benzetme tekniği kullanılarak Nilsu'nun Selen'le yaşadığı ilişkinin iç çatışmasına etkisi okura aktarılır. Nilsu her ne kadar ilişkisini ilerletmek istese de babasına olan sahiplenme arzusu büyük bir çelişki yaratmaktadır.

Buket Uzuner'in romantik hayatını öne çıkarmamayı tercih etmesi ve önceliğinin her zaman bireysel başarıları oluşu Sanatçıya Dönük Eleştiri kuramı doğrultusunda Nilsu'nun ilişkilerine yansımış bir özellik olarak yorumlanabilir. Nilsu hayatına giren erkeklerin kendini kötü hissettirecek bir noktaya gelmesine hiçbir zaman izin vermez. Figürün hayatına giren iki önemli sevgilisi Mike ve Teo'dur. Mike Nilsu'nun lise öğretmenidir ve toplumdan sıyrılan farklı figürü ile Nilsu'nun toplumsal farkındalık kazanmasını sağlamak ve bağımsız bir kadın olmasını desteklemek için yaratılmış bir figürdür. Okur Mike ile Nilsu'nun dikkatini çeken bir hoca olarak ilk kez buluşur ve kurgu ilerledikçe önce Nilsu ondan etkilenmiş ve ardından bu etkilenme romantik ve cinsel birliktelik ile devam etmiştir. Bu birliktelik Nilsu'nun kişisel gelişiminde büyük

rol oynamış ve yıllar boyunca sevgi boşluğunu kapatan olgu olarak okura sunulmuştur. Mike Nilsu'nun hayatı boyunca şükran duyduğu figürlerden bir tanesi olmuştur. Tüm bu sevgisine karşın Nilsu terk edilme korkusunu yarattığı iç çatışma ile Mike'tan ayrılmaya karar verir;

“Mike'in uçağının ardından bakarken, ‘terk’ edilmekten çok, terk etmenin hüznü keyfini yaşıyordum. Bundan sonra sık sık yaşayacağım, zehir tadında, çok gösterişli, bir ‘bela-çiçeği’ gibi çığniyordum dişlerim arasında.”(Uzuner, 141)

Anlatma-gösterme tekniği ile Nilsu'nun iç dünyasına ışık tutulmuş ve Nilsu'nun iç çatışmasının romantik ilişkilerinde mutlu bir sona ulaşmasına her zaman engel olacağı anlatılmıştır. Nilsu'nun son sevgilisi Teo ile olan ilişkisi de yine Nilsu'nun terk edilme korkusu sebebi ile sonlanmış. Buket Uzuner Nilsu'nun tüm önemli ilişkilerinde aynı sonu okura aktarmış ve ilişkide herhangi bir geçimsizlik veya yozlaşma olmamasına karşın Nilsu'nun iç çatışması sebebi ile tek taraflı olarak sonlandırılan ilişkiler kurgulanmıştır.

Nilsu'nun iç çatışması babasından almak istediği intikam ve terk edilme korkusu olarak tüm roman boyunca kendini göstermeye devam etmiştir. Artık babasına ihtiyaç duymadığını kanıtlamak için mutlu bir ilişki peşinden koşması ama aynı zamana mutlu ilişkilerinde terk edilmekten korkması sebebi ile kısır bir döngü içerisinde mutluluğunun karşısındaki tek engel hep kendisi olmuştur:

“Ama ben karalıydım. Bütün hayatım boyunca, kendi mutsuzluğum, huzursuzluğum ve uyumsuzluğum pahasına, babamdan öcümü alacaktım. Yaşantımı paramparça, duygularımı lime lime ederek, beni seven erkekleri de darmadağın ortada bırakarak.” (Uzuner, 125)

Sonuç olarak Nilsu'nun iç çatışması roman boyunca olgunlaşmış ve farklı şekillerde okurun karşısına çıkmıştır. Hayatına giren diğer figürlerin üzerinde bıraktığı etki ile kimi zaman çözülmüş, kimi evirilmiştir, fakat her zaman figürün önemli bir parçası olarak yerini korumuştur.

II.II Birey-Birey Çatışması

Buket Uzuner, Nilsu'nun hikayesini anlatmak için tüm yönleriyle analiz edilmiş figürlerle başvurmuştur. Henüz bir genç kızken derin bir iç çatışmanın içine giren Nilsu'nun hayatına giren bu figürler kişiliğinin gelişmesinde büyük önem taşır; *“Nilsu'nun yaşam nehrine oltasını atan her kahraman onda bir iz bırakır. Bu izler Nilsu'nun yalınkat bir kişilikten çok yönlü bir kişiliğe adım atmasını sağlar.”*⁵ Selen Nilsu'nun hayatına kişiliğinin oturmaya başladığı yıllarda giren ve tüm hayatı boyunca kedisini şekillendirmesinde en büyük rolü olan figür olarak yaratılmıştır. Nilsu'nun Selen ile ilk olan ilişkisi ilk anından itibaren sancılı olmuştur. Yazar Nilsu'nun algısını okura tüm netliğiyle aktarabilmek için anlatma tekniği kullanmış ve monologlar ile okurun kendini figürün yerine koymasını kolaylaştırmıştır:

“Önce korktuğumu anımsıyorum. Zangır zangır titreyeceğimi sandım. Sonra korkunç bir ağlama isteği kapladı içimi.

...

Babam değişmiş!

⁵ Kaleli, Betül, *Buket Uzuner'in Hikaye ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, 2005,

<https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11508/16169/188323.pdf?sequence=1>

Babamı yitiriyorum!”(Uzuner,40)

Selen’i ilişkilerinin başında okura Nilsu’nun bir rakibi olarak sunulmuş ve Nilsu’nun babası için duyduğu sahiplenme arzusu karşısında korkuyla yüzleşmesine sebep olmuştur. Bunların bir örneği Nilsu’nun Selen’in dairesinde babasıyla paylaştığı yatağı gördüğü zaman ortaya çıkar. Selen Nilsu’nun bu anda hissettiği kırılğan duyguyu iyileştirmeye çalışsa da Nilsu bunu kabul etmez.

“Sesimde bir kafa tutuş, küstahlık, ama alttan akan bir çaresizlik ve ağlama isteği vardı.

Ona sarılmak istediğimi sanıyorum. Ama bunun yerine en sert sesimle, “Bu görüşüüze katılmıyorum, dokunmadan da sevmek olasıdır,” dediğimi duyarak irkildim. Halbuki bunu demek istemiyordum!” (Uzuner, 57)

Fakat Nilsu ile Selen’in çatışmasının sebebi Selen’in babasının sevgilisi oluşu değil, şimdiye kadar tanıdığı kadınlardan farklı oluşudur.

“Oysa ona rastlayana dek, GÜVEN VERMEK ve SAYGIN OLMAK, biraz yaşını başını almışlık, asık yüzlü ciddiyet, az konuşmak ve evli barklı karılı/kocalı, çoluklu çocuklu olmak demektir benim için.”(Uzuner, 82).

Yazar, Selen figürü ile aydın Türk kadını tanıtmış ve o dönemde bu profilin ne kadar az rastlanır olduğunu gözler önüne sermiştir. Aynı Buket Uzuner gibi Selen de yurt dışında eğitim görmüş, farklı kültürleri tanımış bir genç kadındır. Hayatta istedikleride sahip olmak için bir erkek figüre ihtiyaç duymaz ve düşüncelerini cesurca ifade etmekten ve istediği gibi hareket etmekten kaçınmaz. Bu özellikler romanda betimlediği toplumda yüksek sosyo-ekonomik seviyedeki kişiler tarafından

bile normal karşılanmaz. Selen'in "*Türk aydını cahildir*" sözleriyle Buket Uzuner kendi hayatında yaşadığı zorluklara gönderme yaparak sitem dolu duygularını aktarmıştır. Selen'i Nilsu'nun hayatına sokarak Nilsu'nun da toplumun standart kadın rolünden sıyrılıp çağdaş ve özgür olmasını belirtmiştir. Nilsu ve Selen'in ilişkisi olay örgüsü boyunca gelişmeye devam ederek geleneksel bir aile düzeninde büyümüş olan Nilsu için kadın olarak farklı bir hayat tarzının önünü açar.

Nilsu'nun hayatındaki ilk çatışma çözümü Selen ile olan çatışmasının çözümüdür. Selen, Nilsu'nun babası ile arasındaki sorunları Nilsu ile paylaştığında, Nilsu'yu kendine eş olarak gördüğünü ispat etmiş ve Nilsu'nun artık bir çocuk değil Selen'in de savunduğu bağımsız ve aydın bir kadın olarak varlığının kabul edildiği okura aktarılmıştır. Bu yeni çözümleme Nilsu'nun içindeki zıtlışmayı ve rekabeti sonlandırmış ve gençliğinin verdiği gitgellerle Selen'den faydalanmasına engel olan yılları geride bırakıp Selen'i bir mento ve dost olarak gördüğü döneme girmiştir. Selen Nilsu'nun hayatının kalan kısmında hayatındaki yeri hiç değişmeyen tek insan olarak okurla olan bağlantısını sürdürmüştür.

Nilsu'nun figürüm gelişmesinde Selen kadar büyük izler taşıyan bir başka figür ise Mike'dır. Aynı Selen gibi Mike da Nilsu'nun daha önce tanımadığı farklı bir kültürden gelmektedir ve Nilsu'nun dünyaya karşı olan bakış açısını farklılaştıran bir unsur olarak kurgudaki yerini almıştır. Nilsu'nun duyguların geniş dünyasına girmesi ve ileri düzeyde bir entelektüel seviyeye sahip olması Mike figürü üzerinden kurgulanmıştır. Mike ile Nilsu arasında geçen anıları anlatırken Buket Uzuner sık sık anlatım ve metinler arasılık tekniklerine başvurmuştur. London, Hemingway ve Virginia Wolf gibi yazarların hayatları ve yapıtlarından alıntılar kullanılarak Nilsu ve Mike'ın yaşadığı ilişkinin derinliği okura aktarılmıştır. Nilsu ile Mike'ın ilişkisi monolog tekniği kullanılarak "*Gerçekten de onun gibi birine düşen ilk ilişkin büyük bir şanstı ve ben ikinci kez bana 'okul' olacak az bulunur*

bir insana rastlamıştım” (Uzuner,142). sözleriyle anlatılmıştır. İlişkideki birey-birey çatışmasının gözlemlenebileceği nokta ise Mike’ın intihar tutkusu ve ölümü yüceltmesi buna karşın Nilsu’nun yaşama tutanan bir genç oluşudur. “Mike’a gelince, daha otuz yaşındaydı ve intiharını geciktiriyordu” (Uzuner,127).

Nilsu’nun Mike’ın intihara düşkün tarafını tatmin etmesi ve bu çatışmayı ortadan kaldırması annesinin intihar ettiğini söylemesi ile kurguda yerini almıştır. Fakat bu yalan Nilsu için her zaman Mike ile arasında bir sorun olarak kalmıştır ve gerçekten kendini ona teslim etmesine engel olmuştur: *“Mike’a gelince, ailemde gerçekten kendi yaşantısına son veren biri olmadığını öğrenip buna rağmen beni sevecekti. O zaman, işte o zaman, gerçekten beni sevecekti. İkisi de olmadı!”(Uzuner, 125).* Nilsu yaşama düşkün tarafı ile Mike ile çatışmış ve bu çatışmayı çözümlenmektense üstünü kapatmayı tercih etmiştir. Mike ile olan ilişkisini, Mike kendisiyle taşınmasını istediğinde bitirmiş ve kendi kararlarını bir başkasına göre vererek güçsüz ve güvensiz hissetmektense Mike’ı terk etmeyi seçtiği okura aktarılmıştır.

İntihar ile hayatı iç içe geçmiş fakat yaşamayı seçmiş bir başka figür ise Teo’dur. Teo, Selen ve Mike’dan farklı olarak Nilsu gelişimi tamamlandıktan kurgudaki yerini alır ve hayata bakış açılarının benzerliği ile birbirlerini tamamlayan bir ikili olarak okurun karşısına çıkarlar. Teo topluma karşı bakışı ve ütöplast yaklaşımı ile Buket Uzuner’in romanda yarttığı duyarlı vatandaş rolünü üstlenir. Nilsu’nun bağımsız bir kadın olarak artık özgürce yaşadığı hayatı destekleyen ve sosyalist yaklaşımlarla toplumu ileriye götürme arzusu olan bir figür olarak sunulur. Annesi tarafından sevgiyle şımartılarak büyümüş ve hayallerini gerçekleştirebileceğine dair yüksek inancı vardır. Nilsu’nun ailesi tarafından oluşturulan güvensizlik hissini yoğunluğu ve hayata karşı gerekçi bakış açısı Teo ile çatıştığı iki nokta olmuştur. Mike ile yaşadığını benzer bir son Teo ile de

yaşanmıştır ve bir kez daha okura Nilsu'nun aynı döngü içinde kısıldığı gösterilmiştir. İlişkilerinin iyi gittiği bir dönemde Nilsu hiçbir sebep belirtmeden Teo'yu 'terk' etmiştir. Nilsu bu terk ediş esnasında Teo'ya iki yeşil susamuru çizimi bırakmıştır; birisini yeşil ile renklendirmişken ikinci susamurunun üstüne yeşil yazmıştır. Bu renklendirme şekli Nilsu'nun çatışmasına; aslında 'yeşil' olmak istemesine karşın rengi yansıtmaya cesaret edememesi şeklinde okur tarafından yorumlanabilir. İlişkisi için fedakarlık yaparak kendini değiştirmek Nilsu'nun terk edilme korkusunu güçlendirmektedir dolayısıyla bu zıtlıklarla çatışmak ve terk edilme ihtimalini göze almak yerine terk eden birey olmayı tercih ettiği görülür.

II.III Birey-Toplum Çatışması

İki Yeşil Susamuru romanında en çok işlenen izleklerinden biri de figürlerin toplumla yaşadığı çatışmasıdır. Nilsu, Selen, Mike, Teo ve Teo'nun annesi Cahide Hanım içinde yaşadıkları toplumdan farklılaşmış ve istedikleri doğrultuda yaşayabilmek için sürekli bir mücadele vermişlerdir. Birey-toplum çatışmasının romanda birçok farklı figür üzerinden işlenmiş olması yazarın toplumsal eleştiri yapmasına ve dönemin özelliklerini okura aktarmasına yardımcı olmuştur. Romanın geçtiği dönemler Buket Uzuner'in gençlik yıllarına denk gelmektedir ve Türkiye'nin çalkantılı siyasi gerçekleri, çağdaş medeniyet seviyesine gelme uğrunda emek verenlerin geleneksel ve ata-erkil zihniyetle mücadelesi gibi kendi yaşadığı zorluklara gönderme yapmaktadır. Yazar, romanın geçtiği dönemde yaşanan Kimliği Belirsiz Cinayetler ve Cemal Süreya'nın ölümü gibi siyasi ve sosyal bir çok olaya değinmektedir. Bu gerçek olayların referansıyla Uzuner romanında Türk aydınına eleştirel bir yaklaşım sergiler ve Türkiye'nin modernleşme çabasındaki hatalarını gözler önüne serer.

Romanda birey-toplum çatışmasının gözlemlenmesini sağlayan ilk sorun toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunudur. Nilsu, Selen, Nilsu'nun annesi ve Cahide Hanım üzerinden Türk toplumda kadının yeri incelenmiş ve farklı figürlerin toplumla çatışması incelenmiştir. Nilsu'nun annesi yazar tarafından eleştirilen yanlış batılılaşmış ve toplumun çoğunu temsil eden bir profile sahiptir. Öte yandan Nilsu, Selen ve Cahide Hanım Türk kadının toplumdaki geleneksel rolü ile çatışmış ve farklı şekillerde de olsa türk toplum yapısıyla mücadele ettikleri bir hayatı yaşamışlardır. Cahide Hanım geleneksel Türk aile yapısının hakimiyetini sürdürdüğü şehirlerde yaşamının etkisiyle toplum kalıplarına uygun gözükken bir yaşam sürmüş fakat karşılığında kendine ait, özgür bir hayata sahip olamadığı gözlemlenmiştir;

“Elbette farklıydı Cahide Hanım. Dışardan bakıldığında tıpatıp diğer anneler ve ev kadınları gibi görünse de, ‘bağlılık’, ‘annelik’, ‘kadınlık’ ve ‘karılık’ konularında dünya görüşleri kendi kuşağının ve hemcinslerinin tıpkısı, buna bağlı olarak da ahlak anlayayı tutucu izleni verse de, Cahide Hanım farklıydı. Oı farklılığını ancak alayacağına inandığı , degecek insanlara gösterirdi.” (Uzuner, 45)

Cahide Hanım toplumla olan çatışmasını sorumluluklarını yerine getirdiğine inandığı bir noktada ‘intiharı seçerek’ bu çatışmayı sonlandırdığı okura aktarılmıştır. Ölümü seçmek Cahide hanımın özgürce karar verdiği ilk ve tek seçim olarak kurgudaki yerini almıştır. Buket Uzuner, Cahide Hanım üzerinden zamanın toplumunda özellikle Anadolu ve Doğu illerinde bir kadının özgürce yaşamasının ne kadar olasılıksız olduğunu okura aktarmış ve bunun ne kişinin kendi yaşamına son vermesi kadar ciddi sonuçları olduğunu göstermiştir. Öte yandan Selen ve Selen’in etkisinde yetişmiş olan Nilsu toplumla çatışmasına karşın özgüveni yüksek ve cesur kadınlar olarak

tanımlanmış ve 80’li yılların İstanbulu’unun bu yeni modern kadınlarına her ne kadar yabancı da olsa barınmasına imkan sağladığını göstermiştir.

Toplumsal çatışmanın incelendiği bir önemli bir diğer figür ise Teo’dur. Teo üzerinden dönemin değişen ve modernleşen yapısı daha detaylı bir şekilde okura sunulmuştur. Artık ekolojiye değer veren, kadın-erkek eşitliğini savunun ve gerçek anlamda çağdak bir Türkiye için çalışan daha geniş kitlelerin olduğu gösterilmiştir. Fakat Teo’nun toplumla olan çatışması daha derinliklidir, Teo kafasında kurguladığı ütopyaya ulaşma çabasıyla dünyanın ve Türkiye’nin çok daha iyisini yapabileceğine inan ve en iyisine ulaşmak için çabalayan bir figüre sahiptir. Uzuner bu durumu *“hiç yaşlanmayacak bir yürekle iddialı bir maratona koşarcasına yaşayan Teoman”* (Uzuner,279) sözleriyle okura aktarılmıştır.

Buket Uzuner romanda yarattığı karakterler üzerinden toplumdaki kadın erkek eşitsizliği, kadınların özgür bir yaşantıya sahip olması ve ekolojist ve eşitlikçi politikalar gibi toplumsal sorunlara değinmiş ve dönemin Türkiye’sinde kendini de rahatsız eden konuları okura kurgu içerisinde aktarmıştır.

III. Sonuç

Buket Uzuner’in İki Yeşil Susamuru çatışma öğelerinin kapsamlı bir alanda kullanıldığı romanlardan bir tanesidir. Bu çalışmada Nilsu’nun yaşadığı iç çatışma, birey birey çatışması ve birey toplum çatışması incelenmiş ve çatışmaların kurgudaki işlevi analiz edilmiştir.

Romanda Nilsu figürü birçok farklı çatışmanın içerisine girmiştir. Bu çatışmaların her biri dolaylı veya direk olarak figürün anne ve babasının yaşadığı boşanma ve bunun yol açtığı terk edilmişlik duygusundan kaynaklanmış ve hayatı boyunca onu takip eden güvensizlik sebebiyle farklı çatışmalar yaşadığına ulaşılmıştır. Çalışmada analiz edilen ilk çatışma iç çatışmadır. Kurguda iç çatışma temel olarak Nilsu'nun sevilme arzusu ve buna karşın yaşadığı terk edilme kurgusu ile okura aktarıldığı gözlemlenmiştir. İç çatışmanın etkileri kurgu boyunca farklı figürlerle ilişkisi üzerinden okura aktarılmış ve kimi zaman birey-birey çatışması ile iç içe geçmiştir. Çatışlar romanın başından sonuna izlendiğinde Nilsu'nun yaşadığı tüm ilişkilerde ve hatta hayat tarzında yarattığı etkileri fark edilmiştir. Nilsu'nun iç çatışması ilk olarak okura Selen figürü üzerinden aktarılmış ve verilebilecek en zor mücadelelerden birinin bireyin kendi düşüncelerine karşı koymaya çalışması olduğu gösterilmiştir. Kurgunun en başından beri Selen Nilsu için örnek bir rol model olarak sunulmuştur, fakat Nilsu hem kendi iç çatışması hem de Selen'in babasının sevgilisi kimliği ile olan çatışmasından ötürü duygusal zorluklarla baş başa kalmıştır. Nilsu ve Selen'in dahil olduğu çatışmalar üzerinden bireylerin kişisel yolculuklarının zorlu çatışmalarla başlayıp huzurlu ve çözümlenmiş, bireyi geliştiren derslerle devam edebileceği gözlemlenmiştir.

Romanda işlenen diğer birey-birey çatışmaları Nilsu'nun romantik ilişkileri üzerinden okura aktarılmıştır. Nilsu'nun Selen ile yaşadığı çatışmaların aksine Mike ve Teo ile yaşadığı çatışmalar çözümlenememiştir. Nilsu, terk edilme korkusu sebebi ile kendine engel olmuş ve bu ilişkilerin mutlu taraflarına sahip çıkmaya çalışmak yerine bağımsız ve güçlü bir kadın olarak hiçbir zaman terk edilmemek hedefi ile romantik ilişkilerinde mutlu son ihtimalini sonlandırmıştır. Çalışma boyunca hem figürün yaşadığı iç çatışmanın hem de sevgilileriyle yaşadığı çatışmaların kurgu boyunca Nilsu'nun bir döngü içerisinde yaşadığını okura aktarmak için kullanıldığı gözlemlenmiştir.

İki Yeşil Susamuru'nun, aile ilişkileri ve romantik ilişkilere odaklandığı kadar toplumsal sorunlara da ışık tuttuğu ve dönemin Türkiye'sinde yaşananları okura aktardığı gözlemlenmiştir. Romanda yer alan figürlerin toplumla olan çatışması üzerinden kadın-erkek eşitsizliği, ekonomik bağımsızlık, özgür düşünce gibi kavramlar incelenmiştir. Cahide hanım üzerinden özellikle doğu illerde özgür bir kadın olarak yaşamının zorluğu okura sunulmuştur. Öte yandan, Selen ve Nilsu üzerinden bunu başaran kadınların öyküsü ve yaşadıkları zorluklar aktarılmıştır. Çalışma boyunca birey-toplum çatışmasının kurguda kullanılması sayesinde romanın toplumsal bir eleştiri sunmayı başardığı ve evrensel bir roman yerine dönemin Türkiye'sine mercek tuttuğu gösterilmiştir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında Buket Uzuner'in İki Yeşil Susamuru romanı boyunca kurgulanan çatışmalar sayesinde bireylerin aileleri, sevgilileri ve toplumun diğer üyeleri ile olan ilişkilerinin ve hayata karşı tutumlarının ve yaşantılarının okura aktarıldığı gözlemlenmiştir.

IV.Kaynakça

Karataş, Turan, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*

Naci, Fethi, *100 yılın yüz Türk Romanı*, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009

Moran, Berna, *Edebiyat kuramları ve eleştiri*, İletişim Yayınları, 1981.

Kaleli, Betül, *Buket Uzuner'in Hikaye ve Romanları Üzerine Bir İnceleme*, 2005,

<https://openaccess.firat.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11508/16169/188323.pdf?sequence=1>